

***Til himmels
over Etterstad
med svensk
hjelp. side 12***

***Barndom-
mens gate –
del 2
side 5***

Husk medlemsmøte:
tirsdag 20/4 i Menighetssalen,
Vålerenga kirke kl.19.00.

Bydelsvandring
se side 15

God Påske



Året 2010 er snart 3 måneder gammelt,

og laget vårt er allerede godt i gang med aktivitetene i år. Vi fulgte opp bokslippet og novembermøtet med å feire Kyter'ns bursdag 27.januar.



Hyggelig å konstatere at medlemmene møtte opp mannsterke også til dette møtet og ikke hadde gått trøtte av alt snakket om vår dikter fra Islandsgata. Interessen for boka er merkbar, for de som selger for oss, har solgt ut og ber om flere bøker. Både Hovin bokkafe og Kampen Frivilligsentral ville gjerne ha besøk av oss og høre mer om boka og hovedpersonens liv. Undertegnede var så heldig å få med seg flere villige medlemmer på disse presentasjonene. De fram-møtte fikk se både filmsnutter, høre Marion Juliussen lese fra boka, og høre dikt framført med stor innlevelse av Marit Opsahl Grefberg. I tillegg hadde Fredrik og Rolf Wibe tatt med gitar og trekkspill og sang flere av diktene tonesatt av Sverre Ingstad. Takk så mye til dere som var med. Knut Roar Westbye og Bjørn Arild Gjerdalen har også vært på bok-presentasjon i Aldermannsligaen i VIF. Der ble de godt mottatt og fikk meget gode tilbakemeldinger om boka.

Årsmøtet ble i år avholdt 9. mars. Vel 30 medlemmer tok seg tid til å komme. En innholdsrik årsberetning sa sitt om nok et aktivt år i 2009. Laget har en solid økonomi selv om kostnadene med bokprosjektet var merkbare i regnskapet. Det var ingen innkomne saker på agendaen. Valget var enkelt da samtlige i styret inkludert vara-medlemmer tok gjenvalg, og det ikke var noen motkandidater. Hyggelig var det at de fram-møtte kom med godord til styret. Når påsken er over og våren er kommet, inviterer vi til nytt medlemsmøte. Et litt spesielt tema står på programmet. I oktober 2009 hadde Aftenposten en bokanmeldelse med overskrift "Dødsstraff ved halshugging". Det var om boka "Ondskap. De henrettede i Norge 1815-1876" av forfatteren Torgrim Sørnes utgitt av Schibsted. Kanskje en dyster sak å ta opp på et medlemsmøte, men egentli veldig aktuell for vårt område. Hvem har vel ikke lurt på hvorfor det heter Galgeberg? Det er en opprinnelse til dette navnet. Dette får vi høre mer om. I tillegg er det sikkert mange som har hørt om alt oppstyret som var under de siste henrettelsene på Etterstad på 1860-tallet. Det var ja med en gang da vi kontaktet forfatteren for å spørre om han kunne komme til oss. Vi ser fram til en interessant kveld og håper at mange kommer.

Siste arrangement før sommerferien er som tidligere år, bydelsvandring. I år har vi tenkt å gjøre en litt annen vri på denne. Vi har vært rundt på Vålerenga med representanter for Akerselva Kultur- og teaterlag. De ville gjerne høre vandrehistorier fra området og lage teater i gater og på hjørner rundt på Vålerenga. Dette syntes vi var en god ide, og deres ønske om tidspunkt for oppsetning av dette, passet bra med vår bydelsvandring. Noen av våre medlemmer har også blitt kontaktet i forbindelse med hendelser på Vålerenga gjennom årene. Så hvem vet, kanskje får vi se også disse i teateret. Kanskje noen var på Brannmuseet på Grønland i 2008. Da satte de opp en forestilling i bakgården der som het "Den røde hane". Også dette var et stykke med lokalhistoriske innslag. Etter hva vi vet i skrivende stund, ser planene såpass konkrete ut at vi kan invitere dere til et spennende gateteater tirsdag 8. juni. Frammøte er vel mest praktisk på Sotahjørnet kl. 18.00, så forflytter vi oss derfra til de stedene de vil spille. Hvis det er noen i historielaget som har lyst til å delta på en eller annen måte i oppsetningen, er det også mulighet for det. Se mer om dette inne i bladet.

Even Haugseth

Neste medlemsmøte:

Tirsdag 20. april kl. 19.00 i menighetssalen, Vålerenga kirke.

Tema: Ondskap. De henrettede i Norge 1815-1876.

Forfatter Torgrim Sørnes presenterer sin bok som kom ut i 2009. Her får vi også høre om henrettelser både på Galgeberg og Etterstad.

Boka selges også på dette møtet, så ta med kontanter.

Kaffe og nystekte vafler.

Velkommen!

Værkseier F. Hjort

Oversatt fra gotisk av
Knut Roar Westbye fra tidsskriftet
Hemmets og Arbeiderens Ven fra 1871

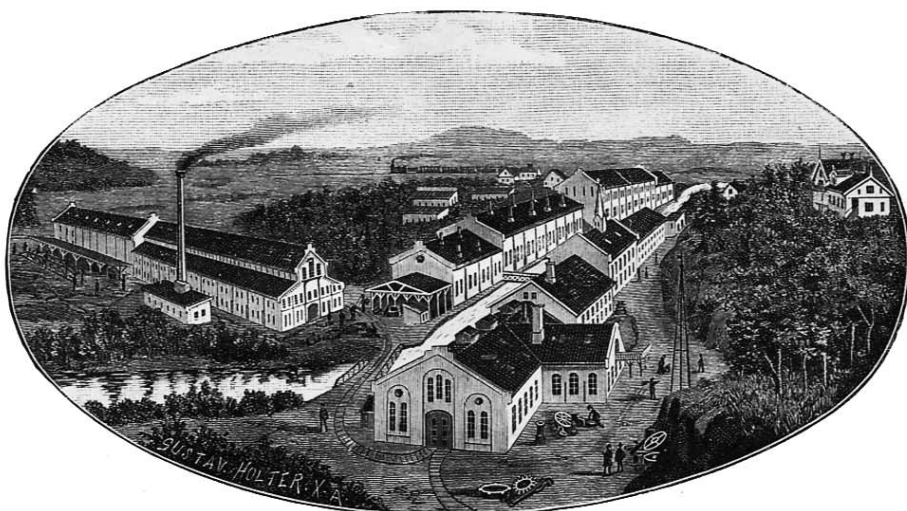


Ingeniør og Værkseier F. Hjort er født den 4de Februar 1851 i Kristiania. Efter at have gennemgaaet Borger- og Realskolen og siden Kristiania Kathedralskole blev han i 1869 Student, men gikk straks over i det praktiske Liv. Som ung Student arbeidede han et Aar ved Kværner Brug, hvorefter han i 1871 gik ind paa Chalmers tekniske Institut i Gøteborg, som han efter kun 2 Aars Ophold ved samme forlod Vaaren 1873 efterat have taget fulstændig Afgangseksamen med Udmerkelse, saavel paa den mekaniske som bygningstekniske Linje. Han blev ved Afskeden tilbudt en Stipendiatpost i Mekanik- og

Maskinlære, men han foretrak straks at komme i praktisk Virksomhet, idet han ansattes som Brokonstruktør ved Norges Statsjernbaneanleg, og flere betydningsfulde Byverker, saasom Liansviadukten, Sarpsbroen og Minnebroen er konstruerede under hans Medvirkning, medens han var ansat ved Brobygningsskontoret. I 1877 kjøbte han Rodeløkkens Jernstøberi, hvis Eier og Disponent han har været lige til nu, da Rodeløkkens Støberi og Værksted er inkjøbt af det nydannede Aktieselskap Kværner Brug, hvoraf Hr. Hjort har overtaget Ledelsen. Han ha drevet Rodeløkkens Værksted op fra en beskeden Begyndelse med 14 Arbeidere til den Størelse, det nu har, nemlig 150 Mand, foruden Administrationspersonalet, og Anlægget har under han Bestyrelse hævet sig til at blive et av vore mest anseede Maskinverksteder.

Hr. Hjort har desuden været med at grundlægge flere industrielle Anlæg, saasom: Den norske Naglefabrik, Kristiania Staalvarefabrik og Adouceringsværk, Borch & Co.s Bryggeri og Skedsmo Dampsag og Høvleri; han har desuden staaet som Indbyder ved Stiftelsen af flere almennyttige Selskaber.

I Forhold til den korte Tid han har virket, maa det siges, at han har været lagt meget Beslag paa, og han har ogsaa taget sin Part af det kraftige Tag, som i de sidste Tiaar har været Aarsagen til vor Industri's store Fremgang. Han har derhos Ord for at være en særdeles velvillig og hjælpsom Mand, der stedse er rede til at yde Støtte, især naar det gjælder et eller andet Fremskridt paa det tekniske Feldt. Den norske Industri skylder Ingeniør Hjort meget for hans Energi og til dels banebrydende Virksomhet paa Maskinvæsenets Omraade. Idet vi henviser til omstaaende Billede af Kværner Brug skal vi tilføie, at der i et følgende No. af "Folkets Vel" vil leveres en Beskrivelse av samme.



Kværner Brug.

Vålerenga Historielag feiret Kyter'ns 100-årsdag i menighetssalen onsdag 27. Januar 2010.

Vikarreferent Knut Roar Westbye

Styret i historielaget hadde valgt å markere denne hundreårsdagen for Vilhelm Holteberg Hansen på en ærverdig måte. Allerede en god halvtime før start var det kø foran inngangen. Været var kaldt og valget var lett da vi slapp inn et hutrende publikum. Helt til startstidspunktet strømmet de til og siden vi måtte bruke det vi fant av ekstra stoler, kom vi til at det måtte være godt over 100 til stede. Even Haugseth ønsket velkommen og takket spesielt de som hadde deltatt aktivt i bokprosjektet eller bidratt med bakgrunnsmateriale. Bursdagsangen ble sunget to ganger – en for Kyter'n 100 år og en for Anne Teppen som fylte 70 år samme dag. Blant de spesielt inviterte var Sverre Ingstad som har tonesatt en rekke av Kyter'ns dikt og Kyter'ns nevøer Geir Råve og Svein Sandtorp.

Jon Arne Corell bidro med fire viser, tre av dem tonesatt av han selv og en av Sverre Ingstad. En flott opplevelse.

Marit Grefberg leste fem dikt med en sjelden innlevelse. Det var tydelig at hun behersket dette og det er kanskje ikke så rart når vi vet at hun har god erfaring fra teater. Vålerengen pikekor (veteraner) med Fredrik Wibe som akkompagnatør hadde en strålende framføring av Sotakafeen og Ved peisen pluss et par andre tradisjonelle sanger.

Vi hadde valgt å legge inn en pause halvveis i programmet og Unni Granlund fikk avsetning på de 110 vaffelplater hun hadde laget pluss litervis med kaffe. Hun er en av de utrettelige i styret.

Even Haugseth presenterte Bjørg

Mykle som hadde flyttet til Vålerenga i 1964 og senere ble godt kjent med Kyter'n. Mange gode historier fra den tiden.

Så var det på'n igjen med flere sanger og opplesning av dikt. En overraskelse dukket opp. Terje Larsen hadde med seg både håndskrevet roman og noen for oss ukjente dikt foruten noen flotte bilder. Terjes far var en meget sentral person i Gubbelaget i en år-

rekke, og det var der han ble kjent med Kyter'n. Alt dette materialet ble gitt til historielaget, og vi gleder oss til å studere dette.

Astrid Mytting som hadde servert ved Gamlebyens Vertshus og hadde mange historier om Kyter'n, kunne dessverre ikke komme.

I det hele ble det en minneverdig markering med et alltid tilstedeværende publikum.

Takk til alle som bidro.

Til venstre Jon Arne Corell. Til høyre Bjørg Mykle og Even Haugseth. Under: Vålerengen pikekor og Fredrik Wibe. Foto: Bjørn Granlund



Barndommens gate; Strømsveien – del 2.

av Bjørg Staal (født Gundersen) og Gerd Grønmo (født Hansen)



Bjørg 16 år

Barndommens gate – Strømsveien. I siste nummer av "Mer gammelt enn nytt" 2009, fortalte vi, Gerd og jeg (Bjørg), om våre barndomsminner fra Strømsveien. Da var det strekningen fra Ingeborgsgata og oppover til Sotahjørnet vi tok for oss.. Denne gang tar vi den andre siden av gata og starter ved nr. 22 den såkalte "Eriksen-gården", en stor murgård på 4 etasjer og 2 oppganger, mange leiligheter og butikker i første. Isenkram og malerbutikken til Eriksen hadde inngang på hjørnet. Den var stor og forhandlet det meste en trengte til oppussing og vedlikehold, samt

dagligdagse varer som grønnsåpe og parafin, langkoster, hakker og spader. Her var det mye å se og lukte på for nysgjerrige unger. Det var også butikker på den sida av gården som vendte mot Strømsveien, her var det en barberer og en hattebutikk. Som nevnt var dette en stor leiegård med familier med og uten barn. Familien Eriksen hadde 3 sønner og ei datter. Datteren Inger ble medlem av Vålerenga Historielag og bidro med både bilder og historier fra sin barndom. Mellom Strømsveien 22 og 26 var det trikkeholdeplass. Her ble det

satt opp en telefonkiosk da vi var barn. Det var spennende. Ingen som vi kjente hadde telefon, skulle vi ringe måtte vi gå ned til Galgeberg. Der var det en Narvesenkiosk som hadde et rom på baksiden med en telefonautomat. På den tida kostet det 25 øre å ringe. Flere av dem som benyttet den nye kiosken bommet på den lille sprekken som 25-øren skulle puttes i – og dermed havnet penga på golvet. Kiosken hadde sprinkelgolv og 25-øringen forsvant, men unga fant fort ut hvordan den kunne plukkes fram igjen. 25 øre var mange penger for oss. Fra trikkeholdeplassen og ned mot inngangen til Jordal, lå ei av Vålerengas minste gater – Solørgata. På venstre side var det et høyt gjerde mot idrettsplassen og på høyre side bolighus. På eiendommen til Solørgata nr.1 var det stall med flere hester, et stort skjul med vogner og annet utstyr for hestetransport. Hestene var veldig store (syns vi) – den ene het til og med Barrabas!

I denne gården bodde det fire familier. I første etasje bodde familien Thoresen – de hadde 2 døtre- Evelyn og Karin. Evelyn gikk i klassen vår, Karin var et par år yngre. Evelyn giftet seg med en nordlending, men ble boende i Oslo. Karin ble gift med "Toffa", en populær fotballspiller i VIF. Faren kjørte hest og vogn før transporten ble overtatt av lastebiler og mora vasket tog i Lodalen. Flere av Thoresens brødre bodde eller jobbet på Vålerenga. Mest kjent var nok skomaker Gunnar Thoresen som hadde sitt verksted nederst i Strømsveien ved siden av bilverkstedet til Bjørgeseter.



Strømsveien 22



Kiosken i Strømsveien 26 ble kalt "gulbua"

Alf Thoresen med familie bodde i Strømsveien 22. De hadde to barn – gutt og jente. Sønneren Jan ble en populær ishockeyspiller for VIF. En annen bror bosatte seg i Strømsveien og hadde skomakerverksted i Hjaltslandsgata. I annen

etasje bodde familien Brynhildsen og jeg gikk ofte ærend for frua, som skulle ha poteter og forskjellig annet – blant annet "ablesiner". Det var ikke vanlig å kjøpe appelsiner den gang – så en fin uttale gjorde nok inntrykk på folk.



Fra venstre: Hedvig Larsen, Ella Eriksen, Jorun og Olav Strømme, Solveig Andresen, Kari ved lekegrinda og Sigmund, bror til Ragnhild Strømme (sekeretøren i Historielaget)

Familien Zederstrøm hadde en sønn som vi av en eller annen grunn aldri fikk ordentlig kontakt med. Vi var litt redd mora hans, hun sa så mye rart og virket litt skremmende.

Det var et pent lite hus til i Solørgata, med hage og trapp ned til en kjellertasje. Hagen grenset mot tomtene til hus i Odalsgata – den gata som går fra Solørgata til Hedmarksgata langs gjerdet mot Jordal. Her var det flere hus med store hager. Vi var mye i Solørgata der var det blant annet kjempefint å slå ball, leke sisten – og å lære å sykle. Det var nemlig en gutt i gata som hadde fått sykkel og den skulle alle låne. På hjørnet av Strømsveien lå nr. 26 – et gult hus med 2 etasjer, men uten loft så leilighetene i annen hadde skråtak. Uthuset på gårdsplassen hadde mange vedbuer – og på enden av bygningen ei trapp opp til en "toseters" utedo. Det hørte også en kiosk til på eiendommen, og den gikk under betegnelsen "gulbua" og var veldig populær. Gårdens eier var Gustav Gundersen – Bjørgs farfar. Han kjøpte huset i 1918, og flyttet inn sammen med sin andre kone Oline. Det var ingen kiosk der da, den ble sannsynligvis satt opp omkring 1920. Den første som hadde kiosken var Ebba Martinsen – datter av Oline.

I mange år bodde ekteparet Hobber i annen etasje – de hadde ingen barn. På slutten av 1940-tallet flyttet Ella og Vidar Eriksen inn med datteren Kari. Ella var Bjørgs søster og Kari er "vaffelsteker" i historielaget. Oline Gundersen hadde 3 døtre – Ebba som er nevnt ovenfor, Gorgis og Ragnhild som begge var bosatt på Vålerenga. Gorgis var gift med Otto Johansen og de bodde i Islandsgata. De hadde to døtre – Gusti og Åse. Gusti hadde sønn og datter. Sønneren kjenner vi som "Kupper'n" – Knut Johannessen – skøyteesset fra Hertug Skulesgate. Ragnhild Heiar med mann, sønnen Bjørn og datteren Tullik eide et lite hus i Vålerenggata.



Fra nr. 26 - Fra venstre Arthur Hansen, Gustav Gundersen, Ingeborg Gundersen med Kari, Dagmar Hansen og Karis barnevogn

De neste gårdene med adresse til Strømsveien lå godt tilbaketrukket fra gata, midt i mellom Solørgata og Totengata. Vi kjente bare en av familiene som bodde der – nemlig Thoresen med datteren Grethe. Gerd og jeg er så gamle at vi husker at Grethe ble født og at vi sammen med hennes kusine Evelyn, fikk lov å være barnepiker for henne. Nå kjenner vi Grethe (Sandmoen) godt som et aktivt medlem av historielaget. Ved inngangen til disse husene var det en åpen plass og der lå huset

som tilhørte Taugbøl. Det var en av de mindre gårdene i Strømsveien, men det var da plass til en liten tobakksbutikk som Taugbøl drev i noen år. Gerd husker også at ei stor kraftig dame med høyhælte sko og hovne bein hadde butikken en periode. Om kvelden når hun stengte og skulle hjem, hadde hun med seg en stappfull koffert – som mulig inneholdt det meste av varebeholdningen. Hun var nok redd for tyveri – det var ikke langt fra Totengata. Det lille nabohuset hadde et lokale som

var leid ut til forskjellige formål.

Under krigen drev en skomaker der. Da jeg gikk på framhaldsskolen måtte jeg ta med skoa til lærerinnen mi og få dem halvsålt hos denne skomakeren. De var gamle kjente. Senere hadde tanntekniker Jord, som bodde i Hedmarksgata, sin praksis på samme sted.

På hjørnet av Strømsveien og Totengata lå et ganske stort trehus, Totengata 2. Her hadde Kjøttspesialen utsalg i mange år. Under krigen var det dårlig med alt av kjøttprodukter, vi hadde rasjoneringskort som måtte leveres inn hos en kjøttforhandler for registrering. Sånn cirka 1 gang i måneden var tildelingen en liten ”klatt” med kjøttdeig, av hest. Etter krigen blomstret handelen opp og Kjøttspesialen ble igjen ledende på Vålerenga når det gjaldt kjøttprodukter og pålegg. Totengata 2 hadde to etasjer og kvistleiligheter. På kvisten bodde en mann som vi var veldig redde for og som vi ble skremt med når vi var små. Han het Thorvald var krumbøyd og liten av vekst med stor pukkel på ryggen. Gerd forteller at hun holdt bestemor godt i handa og dro henne over gata når de skulle nedover Strømsveien. Hun var redd for å gå forbi huset



Totengata 2



Gerd og Bjørg på i på Etterstad 1932

til Thorvald. På det andre hjørnet av Totengata lå en annen av Vålerengas kjente butikker - kolonialhandler Thoresen. Denne butikken var nesten som en landhandel, gammelmødig innredning med mel og sukker i skuffer, mye rart oppunder taker – og ei parafinpumpe på veggen. Det var

brødrene Daniel og Birger som stort sett ekspederte, men Sussi – som egentlig var hushjelp – hjalp også mye til bak disken. Hos Thoresen fikk en kjøpt på krita og det var det mange som benyttet seg av. Noen var arbeidsledige, andre drakk opp penga – da var det fristende å handle på borg. Men



Strømsveien 44 og nåværende bydelshus Hedmarkgt nr. 2 ovenfor ser vi nr.1

Daniel var ikke nådig, kunne du ikke betale var du ille ute. Like streng var han også om ikke husleia ble betalt. Thoresen eide nemlig flere gårder i Totengata og andre steder på Vålerenga. Han "ga ikke ved dørene" og kunne være nokså vond å komme ut for. Strømsveien 40 hadde 3 leiligheter, 2 i annen og 1 i første etasje. Gården var eid av Huser og ble naturligvis kalt "Husergården". I første etasje bodde eieren, samt sønnen med kone og døtrene Astrid og Bjørg – de flyttet senere til Østerdalsgata. I annen etasje bodde familien Hansen som hadde flere døtre og 1 sønn – som ble kalt "Arne Huser'n" – og var en meget god fotballspiller i VIF.

Jeg gikk noen ganger ærend for fru Hansen og for Alfhild – en av døtrene hennes. Fru Hansen skulle ha mat, mens Alfhild sendte med meg lapp så jeg kunne kjøpe røyk til henne hos Taugbøl.

I porten inn til gårdsplassen var det alltid mørkt og noen ganger sto det hest og vogn der. Som så mange andre på Vålerenga jobbet Huser for kommunen, men hadde stall til hesten sjøl. Ved siden av Hansen bodde Wethal med sønnen Ove. Mellom nr. 40 og 44 lå et lite hus på 1 etasje, men med en utvendig trapp på baksiden opp til et lite kvistrom. I huset bodde gamle fru Ringstad med to godt voksne døtre, som begge jobbet i Televerket. Det var et forholdsvis høyt gjerde mellom nr. 42 og 44 og det var helt dekket av villvin om sommeren. Gamle fru Ringstad var lita med en grå liten hårtopp og en fettkul av samme størrelse på hodet. Så har vi kommet til Strømsveien 44 – gården hvor Gerd og jeg ble født i 1929, vokste opp, ble skolebarn og voksne – og hvor vi bodde til vi giftet oss. Eiendommen omfattet 3 gårder, en toetasjes ut mot Strømsveien og 2 små bakgårder. Disse to bakgårdene var forbundet med en felles trapp til første etasje og en steil trapp opp til loftet og noen side-trinn inn til leiligheten i annen

etasje. Vi kjenner til at nr. 44 ble bygget i 1877 og hadde forskjellige eiere. Til å begynne med var det bare et lite bakhus på eiendommen, men i 1892 er de 2 andre kommet til. Bjørgs farfar Gustav Gundersen kjøpte gården i 1926. Huset mot Strømsveien hadde opprinnelig 3 ettroms leiligheter i hver etasje, men en eller annen gang ble de tre i annen etasje slått sammen til to. Det var loft og kjeller, utedo med 2 avlukker og vannspring på gårdsplassen. Bjørgs foreldre, Ingeborg og Adolf Gundersen og datteren Ella flyttet i 1927 til nr. 44.

Det var ikke innlagt vann i noen av leilighetene, en måtte hente vann i bøtter fra vannspringen og tømme sølevannet samme sted.

Gårdeieren fikk naturligvis mange klager for dette og la til slutt inn vann i forgården (1934/35). Det var jo en lettelse for dem, men de som bodde i bakgårdene måtte fremdeles hente og tømme vannet ute. Det ble aldri noen orden på dette så lenge Gundersen eide gården eller når den nye eieren Børresen fra Kampen overtok.

All klesvask foregikk ute ved vannspringen og det kunne være fryktelig kaldt på vinteren. Tøyet ble hengt opp på snorer som var spent fra forgård til bakgård og dekket så og si hele gårdsplassen. Gerd og jeg ble naturlig nok ganske tidlig lekekamerater, jevn gamle som vi var. Vi satt i trappa og stelte med de små dokkene våre som lå i skoer. Etter hvert fikk vi begge dokke og dokkevogn og det var stor stas. Når vi var 6-7 år gamle fikk vi gå tur til Etterstad alene - med dokkevogn, matpakke og melk på flaske. På Etterstad sto det store høyspentmaster som var bolta fast til en ramme av betong. Inni der var det fint å sitte, ingen tenkte på at det kanskje kunne være livsfarlig. Når vi ble litt eldre gikk vi tur til Østre Gravlund med vannkanner for å vanne alle gravene vi kjente til.

Det var som nevnt 5 leiligheter i forgården. Innerst i første etasje



bodde Sandberg som var snekker og var alene med barna, Enar, Arvid og Randi.

Gerds familie bodde i midtleiligheten, de var til sammen 7 personer; bestemor, mor, far, tre gutter og en datter. Gerds bestemor het Hanna Karoline Hansen, hun fikk i 1894 en sønn, da bodde hun i Hedmarksgata 5, men flyttet til Strømsveien 44 i 1910 – da sønnen Olav var 16 år. Hun arbeidet som mange andre fra Vålerenga på Fyrstikkfabrikken på Grønvold. At det var helsefarlig å jobbe der har vi hørt mye om, svovelgifta ødela folk – og slik gikk det også med Karoline. I en alder av 26 år fikk hun operert bort underkjeven og kunne senere ikke tygge mat. Hun hadde ikke tenner igjen. Da sønnen giftet seg med ei svensk dame og stiftet familie, ble de boende i nr.44. De fikk etter hvert 4 barn; Rolf, Reidar, Gerd og Kåre og det ble naturlig nok trangt om plassen. Bestemor døde i 1945,

Bjørg, Gerd og Kåre 1935



Kåre og Bjørg 1938

foreldrene ble boende til 1956 da de flyttet til Schweigaardsgate. Familien i endeleiligheten het Andersen. De hadde 3 sønner – Alf, Johan og Karl (Kalle). Det var bare Kalle som bodde hjemme da vi var barn. Fru Andersen var en



Ella Gundersen og Rigmor Lynne 17. mai utenfor nr. 44 i 1938

hyggelig gammel dame som stelte pent med blomstene sine – både dem hun hadde i vinduskarmen og i bedet ved siden av trammen.

Gjødselet hentet hun fra gata. Det var en del trafikk med hester og når de hadde lagt fra seg en rykende haug kom fru Andersen med kost og feiebrett. I annen etasje bodde familiene Pedersen i den ene og Gundersen i den andre leiligheten.

Pedersen hadde to barn – Ragnar og Anna. Gudrun het mora og var fra Høland. Hun var snill og jeg var veldig mye inne hos henne. Det var et ordentlig arbeidsmenneske – hun hadde flere vaskejobber og var hjelp på Slurpen på Lakkegata skole. Faren het Karl og var i

perioder ganske hard på flaska. Da gikk det ofte ei kule varmt i huset, særlig når også Ragnar hadde tatt en dram.. Men Karl var også glad i å synge når han var pussa og da satt han midt på kjøkkengolv et på en taburett og sang triste viser – særlig den finske "Dold mellom furorna ligger min koja". Han kalte seg sjøl for "Ka'l Kaisa fra Vålerenga" – mora var svensk og het vel Kaisa. Noen ganger gikk det så hardt for seg at Gudrun ba meg løpe ned på politistasjonen i Vålerenggata etter hjelp. Han ble noen ganger tatt med, men etter få timer var han tilbake igjen – sint som en "tørk". Jeg fikk skylda for at politiet kom, noe som gjorde at jeg ble livredd for at Karl skulle ta

meg. Noen år senere gikk det galt. Karl stakk Gudrun i magen med kniv, men det gikk heldigvis bra med henne. Karl ble arrestert og denne gang slapp han ikke ut. Han døde ikke lenge etter og det gikk rykter om at han hadde tatt sitt eget liv. Gudrun ble boende noen år til, men giftet seg på nytt med en hyggelig fyr som het Iversen. Familien Gundersen bodde også i annen etasje – og der hørte jeg til. Vi var 4 i familien, far, mor og Ella søsteren min som var 7 år eldre enn meg. Far var kaffebrenner hos Jensen & Co. i Torggata, mor var hjemmeverende. Vi hadde det ganske romslig i forhold til mange av de andre familiene i gården – vi var bare 4 på 2 rom og kjøkken. Far var mye syk og det preget familien. Det var ikke mye støtte å få på 1930-tallet når familieforsørgeren ikke orket å arbeide. Dette var jeg for liten til å forstå da, men har tenkt mye på det senere. Far døde i 1941 bare 46 år gammel. Da var jeg 12 år, Ella 19 år og mor 48. Hun måtte da gå ut i arbeidslivet igjen. Hun fikk en vaskejobb hos Jensen & Co. og gikk hjemmefra før kl. 6 om morgenen. Ella jobbet den gang på Standard skofabrikk i Gamlebyen og begynte klokka 7. Det var krig og jeg ble den i familien som måtte stå i potetkø og liknende, de dagene vi begynte senere på skolen.

I bakgården bodde også 3 familier. I bygningen med den store pipa bodde Hilda og Erling Gaarder med sønnen Tor. Han var ca. 2 år yngre enn oss og han var den eneste i gata som fikk sykkel! Det var den vi lærte oss å sykle på. I den 2-etasjes bakgården holdt fru Telning til med sine døtre. Bare datteren Edith bodde hjemme da vi vokste opp. Hun giftet seg noen år senere med en fagforeningsleder som het Martinsen. Fru Telning arbeidet også på Fyrstikkfabrikken til hun ble gammel. Gikk av sted tidlig om morgenen – med alpelue og veske under armen. I annen etasje i samme gård bodde søskenparet Agnes og Rudolf

Paulsen. Det var hyggelige mennesker, særlig Agnes, som Gerd hadde et godt forhold til. Hun var mye oppe hos henne, der var det stille og koselig. Agnes hadde også vaskejobb som hadde gitt henne eksem på hendene. Hun kokte einerlåg til å smøre på eksemen, men hun syntes det hjalp bedre med urin. Det var et gammelt råd å bruke egen urin til behandling av eksem. Vi har fortalt om utedoer og vannspring, men ikke om den store steinrulla som sto i kjelleren under Gaarder. Den var tung å handtere, en måtte rulle tøyet rundt en stor trestokk, dekke til med et tykt klede av lin og plassere stokkene under rulla. Vi måtte være veldig forsiktige for den var tung og var vi ikke raske nok til å dytte stokkene under – datt den ned. Da var det et svare strev for å alt på plass igjen.

Det var også en kjeller i forgården. Den var ganske lav, med jordgulv – ingen matkjeller – bare brensel ble oppbevart her. Under krigen begynte gårdeieren, Børresen, å grave ut golvet i kjelleren så vi kunne sitte der under flyangrep. Men det måtte han gi opp for huset hadde gråsteinsmur og sank faretruende når underlaget ble svekket. Taket i kjelleren måtte støttes opp med kraftige boks. Det bodde jo ganske mange i gården, men vi hadde bare en utedo med 2 avlukker, det var altfor lite. En måtte følge med slik at en kunne løpe ned når det var ledig – med avisapir under armen og stearinlys når det var mørkt. Og så var det rottene da, noen ganger var det riktig ille, de kom fra kjelleren, tok runden rundt skylledunk og søplekasse – og inn på do. Vi måtte slå i døra, dunke med lokket og sparke i benken før vi satte oss. Noen ganger oppfordret kommunen til rottekrig. Faren min satt på svalgangen og skjøt rotter som kom fra kjelleren, med luftgevær.

Vi fortsetter oppover Strømsveien og stopper ved neste hus som er Aamodt-gården, på hjørnet av

Hedmarksgata. I "gamle dager" drev Aamodt en kolonialforretning her og det var Janna som sto bak disken. Janna var en eldre frøken med lange hår på haka, veldig fåmeldt, det ble ikke lange samtaler med henne – bare hm, hm, jaja. Utsalget var holdt i den gamle stilen med pengekassa i en skuff, vekt med 2 marmorplater og lodd, smør og ost som ble delt med streng og kandissukker med mye hyssing. Janna bodde i rommene bak butikken og hun hadde mange hankatter. Dette huset ble som kjent reddet fra riving av husokupanter og er nå Bydelshus på Vålerenga.. På det andre hjørnet av Hedmarksgata drev baker og konditor Eid sin virksomhet i mange år. Her var det mange fristende bakervarer og kaker, men det var veldig sjeldent at vi kjøpte kaker – kanskje ei vørter-eller julekake en gang i blant. Familien Eid hadde 3 døtre – Inger, Randi og Bjørg. Inger var den som overtok driften av bakeriet, men hun var ikke utdannet i faget. Randi ble syk og døde som tenårings. Bjørg utdannet seg til konditor og var den eneste kvinnen blant 40 menn som tok mestereksamen i 1950.

Gerds mann Arne Grønmo var en av mennene.

Vålerenga Vertshus har "erstattet" baker'n og er et populært møte-sted. I kvartalet mellom Hedmarksgata og Østerdalsgata har vi et murhus til en forandring – ikke høyere enn 2 etasjer, så det var ingen stor boligård. I tilslutning til denne eiendommen lå en liten bensinstasjon/ bilverksted. Hovland het eieren, som hadde en

sønn – eldre enn oss, vi tror han reiste til USA. Det bodde også ei jente som het Mona her, men vi husker dessverre ikke etternavnet. Østerdalsgata er vel best kjent for Sætre Kjeksfabrik. Der lukta det godt! Kjeksbuidd var populært og det hendte vi klarte å skaffe oss en pose nå og da.

Det var ikke flere bolighus på denne sida av Strømsveien på Vålerenga, men gartneriet på Ensjø hadde adresse til Strømsveien 60. Før vi gir oss må vi nesten nevne Muselund. Dit kom vi ved å gå gjennom den bensinstasjonen som lå omtrent der nåværende bensinstasjon ligger ved innkjøringa til Ensjø. Muselund var vel nærmest ei løkke med søppel, men veldig spennende – der fant vi litt av hvert. Kjettinger fra bilhjul var fine å bruke når vi hoppa parad. Videre mot Kampen lå Normannsløkka – krigsskueplass for gutter fra Kampen og Vålerenga.

Nå er vi ved veis ende, vi gir oss her. Takk for turen!

Hilsen Gerd og Bjørg.

Rasjonenes størrelse pr. merke:					194	194
150 g storflekjøtt med bein.	150 „ pølser eller pudding.	150 „ kalvekjøtt med bein.	150 „ stoik.	150 „ færekjøtt.	150 „ fisk med bein.	100 „ deiger.
200 „ deig av hest og geit.	100 „ rent kjøtt uten bein.	100 „ rent fisk uten bein.	200 „ fleskeknoke.	300 „ okseknoke.	100 „ servelat.	75 „ kalverull.
75 „ okserull, fleskepølse.	500 „ kraftbein.					
E. M. VIO-49. 2 800 000.						
Ekstra-merke H	Ekstra-merke I	Ekstra-merke K	Ekstra-merke L	Ekstra-merke M	199	199
					Kjøtt	Kjøtt
Ekstra-merke B	Ekstra-merke C	Ekstra-merke D	Ekstra-merke E	Ekstra-merke F	200	200
					Kjøtt	Kjøtt

GRASROTANDELEN

Historielaget takker for støtten vi fikk gjennom GRASROTANDELEN i 2009. Dette ble et betydelig beløp for oss. Ordningen gjelder fortsatt. Det eneste du gjør er å ta med strekkoden på bakerste side neste gang du spiller på et av Norsk Tippings spill (bortsett fra

Flax og Extra). Du får uansett den samme premien fra Norsk Tipping hvis du vinner. Styret.



GRASROTANDELEN

Til himmels over Etterstad med svensk hjelp.

Tekst Olav Gynnild
Norsk Luftfartsmuseum



Carl Cederström poserer foran «Bil-bol» på Etterstad. Cederström var 43 år da han fløy første gang i Norge. Han hadde tidligere livnært seg både som cowboy, musiker, tryllekunstner, gårdbruker og bilselger. Cederström omkom under en flyging fra Sverige til Finland i 1918. Foto Oslobilder.no

Det er fem år siden Norge ble selvsten-dig fra unionen med Sverige, ett år siden Louis Blériot som førstemann fløy over Den engelske kanal, og bare sju år siden brødrene Wright innledet den moderne flygingens historie med sin «Flyer» i en sanddyne ved Kitty Hawk i USA. Almanakkbladet viser 14. oktober 1910. På Etterstad-sletta i Kristiania er tretti tusen mennesker samlet. De er kommet for å se den svenske baronen Carl Cederström holde oppvisning med sitt Blériot monoplan, «Bil-bol». Stemningen er spent. For første gang skal noen fly med en flymaskin i Norge. «Bil-bol» trekkes fram

fra den provisoriske hangaren og settes i stilling. Flyet er den rareste farkosten tilskuerne har sett i hele sitt liv. Det har lerrets-vinger og hjul, og i flykroppen er det et lite hull som flygeren skal sitte oppi. Et virvar av ståltråder og vairer holder doningen sammen. Cederström står ved siden av hangaren og snakker med sin frue, som sitter på en solstol og drikker selters. Folk strekker hals for å få et glimt av de to. Alle som er til stede, kjenner på seg at det er noe underlig og rent utrolig spennende som snart kommer til å skje. Se, der. Nå går Cederström mot flyet! Han har elegant, tetsittende lær-drakt på

seg, og med noen spenstige kliv kommer han seg på plass i hullet på flykroppen. «Å gid a meg, for en smukk mann!» gisper en ung kvinne i første rad og dult borti nabodamen. Så begynner en mann de kaller mekaniker, å sveive på propellen. En eldre herre stirrer bekymret mot himmelen. Men det er ikke torden han hører, det er bare motoren som starter. Den bråker noe infernalsk. Tre atletiske karer har tatt tak i flyet og holder det tilbake. «Bil-bol» rister og raser som en illsint okse som vil slippe løs. Så gir Cederström et tegn med hånden, og karene slipper taket. I stor fart

hopper flyet av gårde bortover grastuene, mens baronen klamrer seg fast i den åpne cockpiten. Brått, nesten som ved et trylleslag, tvinger han maskinen rakt fra marken og opp i lufta. «Bil-bol» taper seg i størrelse oppe på den stille høsthimmelen, som med ett kjennes som et svimlende dyp. Figuren blir ganske liten, den forsvinner nesten i en annen verden. Vissheten om at Cederström seiler der oppe, gir folk frysninger på ryggen. For en våghals! Cederström sirkler noen ganger over Etterstad, tar deretter en avstikker utover byen og rundt Hovedøya, før han kommer tilbake og vinker ned til publi-kum. Hele 23 minutter svever han over fjetrede tilskuere før han lander elegant på sletta. Oppvisningen fortsatte i flere dager. Publikum sang «Cederström, o Cederström», og stemningen var helt prima inntil baronen en ettermiddag skar ut under avgang og braste inn i rekken med tilskuere. Folk fryktet blodbad og styrtet til. Bæreflaten på den ene vingen, som delvis var ramponert, hang fast i kusksetet på en hestedrosje og raget over den fastspente hesten som merkelig nok sto bom stille. «Bil-bol» var fullstendig maltraktet, forvandlet til splintret ved og vaser av ståltråd. Baronen krabbet ut av vraket. Han hadde kommet merkelig heldig fra det, så det ut til. Men på en stol like i nærheten satt «en blek Dame. Hendes Tøi er spjæret og hun ser lidende ut», skriver en avis. En annen dame hadde fått et støt i hodet og besvimt, visstnok mest av skrekk, og en gammel mann var rent over ende i trengselen da folk flyktet. Enda en mann hadde mistet hatt og stokk og fått noen skrammer i ansiktet. Slik endte de første ferdene med en flymaskin i Norge. Det var leit med ulykken, men det var prisen den som ville fly, måtte være rede til å betale. Selv tok baronen ulykken med humor: «Nu blir idetmindste min Frue glad, for nu kan jeg jo foreløpig ikke flyve.»



Ivrige tilskuere med fine hatter. Foto Oslobilder.no



Det var 30 000 mennesker som overvar den store begivenheten. Foto Oslobilder.no



Etterstadsletta var pyntet med flagg til ære for Cederström. Foto Oslobilder.no

Referat fra årsmøte i Vålerenga Historielag 9. mars 2010.

Referat av Berit Knudsen

Det var 33 medlemmer tilstede (inkl. styret).

1) Innkalling til årsmøtet godkjent.

2) Som møteleder ble foreslått og valgt Even Haugseth.
Som sekretær ble foreslått og valgt Berit Knudsen.

3) Årsberetningen for 2009 ble i sin helhet lest opp av Anne Teppen – ingen kommentarer/bemerkninger fremkom, og beretningen ble tatt til etterretning.

4) Regnskapet for 2009 ble lest opp av Bjørn Granlund, deretter ble Revisors beretning lest opp av revisor Per Haugen. Han bemerket at VHL har en bunnsolid økonomi, og at aktivitetene er utført i henhold til vedtektene. Videre at regnskapet er i samsvar med lov og forskrifter. Etter hans anbefaling ble regnskapet godkjent ved akklamasjon.

5) Budsjett for 2010 ble lest opp av Bjørn Granlund. Dette viser et overskudd på kr. 30.000,-. Etter anmodning om "noter" som forklarer hva som kommer inn under posten "Annet", ga Granlund en redegjørelse for dette. Budsjettet ble deretter tatt til etterretning ved akklamasjon.

6) Ingen forslag var kommet inn.

7) Medlemskontingenten for 2010 holdes uforandret på kr. 150,- per medlem.

8) Valg, valgkomiteens representant Jarle Teigøy ga en kort redegjørelse for en enkel oppgave for valgkomiteen: Alle i styret har sagt seg villige til å fortsette for 1 år i

samme verv, og ble valgt ved akklamasjon (for navn og verv – se årsberetningen for 2009).

Leif Tovik hadde ytret ønske om ikke å fortsette som leder av valgkomiteen. Som ny leder av valgkomiteen ble valgt Jarle Teigøy, og som medlemmer ble valgt Kari Johannessen (gjenvalg) og Gro Shakesby (ny).

Per Haugen ble gjenvolgt som revisor.

Even Haugseth takket styret og alle medlemmene for et godt samarbeid i 2009, og årsmøtet ble hevet.

Oslo, 9. mars 2010
Berit Knudsen (sign)
Referent/sekretær



33 medlemmer var tilstede på årsmøte. Foto Bjørn Granlund



Milton Raiby forærte historielaget VIF's jubileumsbok fra 1963

Jukebox fra Vålerenga? Vålerenga Historielag presenterte Kyter'n-boka på Hovin bokkafe.



Vi har fått inn dette bildet fra eieren som bor på Vinstra i Gudbrandsdalen. Han forteller at jukeboxen en gang har stått i en kafe på Vålerenga. Er det noen som vet i hvilken kafe?

ETTERLYSNING:

Er det noen som har gamle amatørfilmer som er tatt opp på Vålerenga? Si gjerne fra til styret.



Det ble en vellykket presentasjon av Kyter'n-boka på Hovin bokkafe søndag 7. mars da 5 representanter fra laget stilte opp for et lydhørt og interessert publikum. Fredrik og Rolf Wibe (foran) hadde tatt med seg gitar og trekkspill, og sang flere av diktene som var tonesatt av Sverre Ingstad. Marit Opsahl Grefberg (bak til høyre) leste et variert utvalg av diktene, mens Marion Juliussen og Even Haugseth leste fra boka og fortalte om Holteberg Hansens turbulente liv på og utenfor Vålerenga. Foto: Fredrik Wibe.

Årets bydels vandring:
Vandrehistorier fra Kampen og Vålerenga.
Tirsdag 8. Juni Kl. 18.00 Eller Kl. 19.00.
Møt opp på Sotahjørnet (krysset
Etterstadgata/Strømsveien) og la deg rive med!

Dette blir en overkommelig spaseretur på den øvre delen av Vålerenga. Ta på godt fottøy. Er det noen av medlemmene i historielaget som har lyst til å være med på forestillingen som skuespiller, sanger, statist eller praktisk medhjelper med rekvisita, kostyme, sminke osv., vennligst meld fra innen 1. april til

Tove Siljeholm Christiansen, tlf. 930 17 727 eller e-post: tovesc@hotmail.com (Tilsvarende vandring kommer også til å bli gjennomført 9. juni på samme tid/sted. Den blir da annonsert uten at den har noe med Vålerenga Historielag å gjøre).

Etterlysning av bilde

Vi hadde i Mer gammelt enn nytt nr. 4, 2009 en etterlysning av et ulykkesbilde på hjørnet av Ingeborgsgate og Vålerenggata. Fotografen, som er Johnny Vaaga, meldte seg umiddelbart og kunne fortelle at kollisjonen skjedde høsten 1970. Dette var altså 9 år tidligere enn den tragiske ulykken hvor en dame i hjørnehuset ble drept av bussen i sin egen stue.

Vi takker for rask tilbakemelding!

Publikasjonsnr.:
ISSN 1890-9094

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

Vålerenga Historielag
på internett:
e-mail: epost@valerenga.org

Hjemmeside:
<http://www.valerenga.org>

Bankkonto: 0530 04 78222

SALGSTORGET

Fra Sotahjørnet til
Bohemen, DVD Kr. 150,-

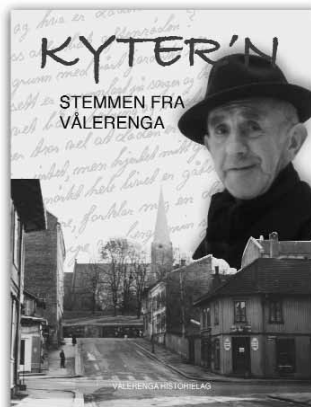
To dvd-er om Oslos historie
kr 200,- Utgitt av Fellesrådet for
historielagene i Oslo

Kalender 2010 til
salgs: Pris Kr. 70,-



Styret i historielaget:

Leder:
Even Haugseth
Nestleder:
Knut Roar Westbye
Kasserer:
Bjørn Granlund
Sekretær:
Ragnhild Strømme
Styremedlem:
Fred-Arild Ruud
Varamedlem:
Unni Granlund
Varamedlem:
Bjørn Arild Gjerdalen
Varamedlem:
Berit Knudsen



Kyter'n-boka
Pris Kr. 300,-

Arbeidsgrupper

Bildekalender:
Kontakt: Even Haugseth
Tlf.: 22 57 01 66,
Mobil 93801902
E-post: leder@valerenga.org

Fotogruppe:
Fotografering, innsamling og
avfotografering av bilder:
Kontakt: Bjørn Granlund
Mobil: 90180290
E-post: kasserer@valerenga.org

Idrettsgruppe:
Om bydelens idrettsmiljø
Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen
Mobil: 90919250
E-post: bjorngjerdalen@yahoo.no

Medlemsavisa:
Fred-Arild Ruud
Tlf.: 22 67 39 19
Mobil: 93665243
E-post: freda@broadpark.no

Støtt Grasrotandelen!

Hvis du tipper eller spiller lotto og
vil gi overskuddsandelen til
Vålerenga Historielag, klipp ut og
ta med kortet og vis det til tippe-
kommisjonæren.

Arrangementskalender 2010:

Medlemsmøte: Tirsdag 20. april kl. 19.00 i menighetssalen,
Vålerenga kirke. Ondskap. De henrettede i Norge 1815-1876.
Forfatter Torgrim Sørnes presenterer sin bok som kom ut i 2009

Bydels vandring: Vandrehistorier fra Kampen og Vålerenga.
Tirsdag 8. juni Kl. 18.00 eller kl. 19.00
Møt opp på Sotahjørnet (krysset Etterstadgata/Strømsveien)
og la deg rive med!

Medlemsmøte: tirsdag 14/9 19.00 i menighetssalen

JEG

STØTTER



Organisasjonsnummer: 890364462



GRASROTANDELEN®